

„I NIE WÓDŹ NAS NA POKUSZENIE”

ks. dr hab. Wojciech Węgrzyniak, UPJPII

GN - <http://gosc.pl/doc/4366612.Czy-Franciszek-zmieni-modlitwe-Ojcie-nasz>

W siódmym odcinku cyklu na temat Modlitwy Pańskiej, wyemitowanym przez telewizję włoskich biskupów TV2000 w czwartek 6 grudnia 2017, papież Franciszek wyraził opinię, że należałoby zmienić obecną wersję włoskiego jej tłumaczenia. Jest ona niemal identyczna, jak polska: "Nie wódź nas na pokuszenie". - "Così non va", tak być nie może - powiedział Franciszek, dodając, że zmianie poddano już francuski przekład "Ojciec nasz", tak że zawarta w niej szósta prośba, brzmi obecnie: „Nie pozwól, abyśmy popadli w pokusę”.

„To ja upadam, nie On popycha mnie ku pokusie, aby zobaczyć potem, jak upadłem, bo żaden ojciec tak nie postępuje. Ojciec pomaga, by podnieść się od razu. Tym, kto wodzi cię na pokuszenie, jest szatan, bo to jego praca” - powiedział Franciszek.

**Papież Franciszek, *Wywiad z Marco Pozza*, TV2000,
6.12.2017**

„Dio che ci induce in tentazione non è una buona traduzione. Anche i francesi hanno cambiato il testo con una traduzione che dice „non mi lasci cadere nella tentazione”. Sono io a cadere, non è lui che mi butta nella tentazione per poi vedere come sono caduto, un padre non fa questo, un padre aiuta ad alzarsi subito”. Non è mai Dio a tentarci, quell’«indurci» è «una traduzione non buona», [Il senso è]: «Quando Satana ci induce in tentazione, tu, per favore, dammi la mano, dammi la tua mano».

I.

**POZIOM BIBLI I
JEJ CZASÓW**

I. 1. Tekst oryginalny (grecki)

a) Mt 6,13

καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς

εἰς πειρασμόν,

ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ

b) Łk 11,4

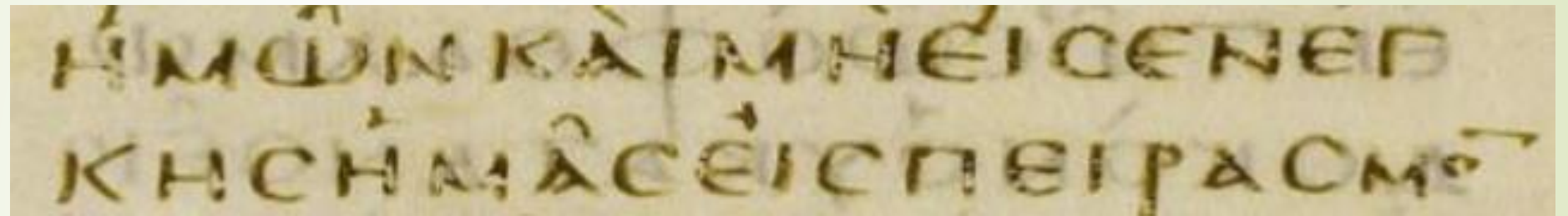
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς

εἰς πειρασμόν

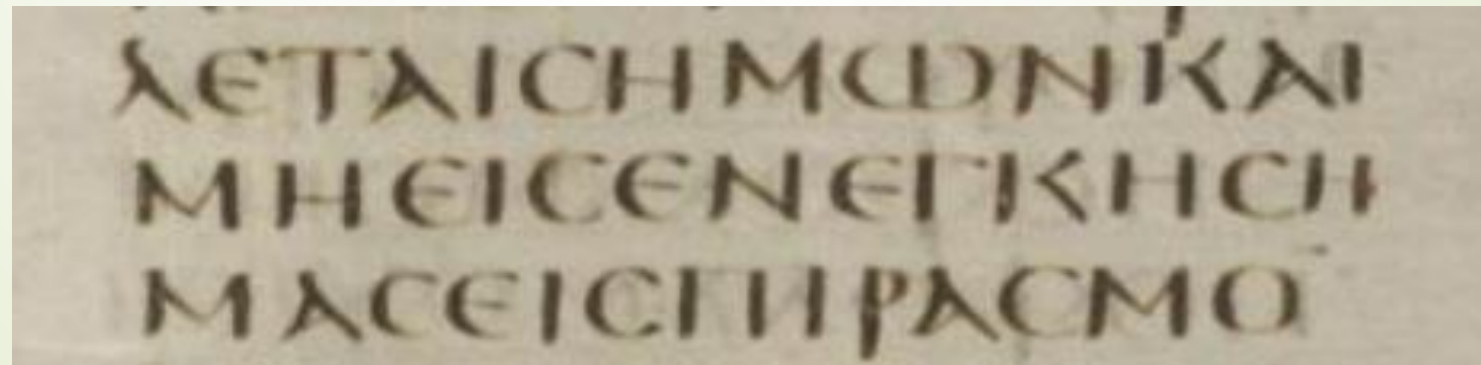
*kai me eisenenkes hemas
eis peirasmon*

I.2. Przykłady kodeksów

a) Kodeks Watykański (IV w.)

b) Kodeks Synajski (IV w.)

I.3. Wydanie krytyczne - Mt 6,13 (Nestle-Aland, 28, Stuttgart 2012)

13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,
ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. ^Τ

sy^{p,h} • 13 ^Τ αμην 17. 30. 288* vg^{cl} † (1Chr 29,11-13) οτι σου εστιν η βασιλεια και η δυναμις και η δοξα εις τους αιωνας αμην K L W Δ Θ f¹³ 33. 288^c. 565. 579. 700. 892. 1241. 1424. / 844 M f q sy^h bo^{pt} (g^l k sy^{c,p} sa) † οτι σου εστιν η δυναμις και η δοξα εις τους αιωνας Didache † οτι σου εστιν η βασιλεια του πατρος και του υιου και του αγιου πνευματος εις τους αιωνας αμην 1253 † txt & B D Z 0170 f¹ / 2211 lat mae bo^{pt}; Or • 14 ^ο D* L sa^{ms} | ^Γ p) εν τοις ουρανοις Θ it † p) ουρανιος τα παραπτωματα

I.4. Wydanie krytyczne - Łk 11,4 (Nestle-Aland, 28, Stuttgart 2012)

4 και ἄφες ἡμῖν ἑτάς ἀμαρτίας ἡμῶν,
ἑκαὶ γὰρ αὐτοὶ ἑἀφίομεν ἑπαντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν·
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν^τ.

- 4 (p) τα οφειληματα D 2542 b c ff² vg^{mss} | τα αμαρτηματα f¹ | ἑως και αυτοι \aleph^* lat | p) ως και ημεις D 2542 it | ἑαφιεμεν \aleph^* L Θ Ξ 070. 33. 565. 700. 892. 1241. 1424. 2542 \aleph | αφηκαμεν sy^{p,h} | txt \wp^{75} \aleph^2 A B C D K P^{vid} W Γ Δ Ψ f¹³ 1. 579 | (1p) τοις οφειλεταις ημων D 2542 it bo^{pt} | ^τp) αλλα ρυσαι ημας απο του πονηρου \aleph^{2a} A C D K W Γ Δ Θ Ψ 070 f¹³ 33. 565. 579. 892. 1241. 1424. 2542 \aleph it vg^{mss} sy^{c,p,h} bo^{pt} | txt \wp^{75} $\aleph^{*.2b}$ B L 1. 700 vg sy^s sa bo^{pt}; Mcion^τ Or
- 5 ἑρει A D K W Ψ f¹³ 892. 1424

I. 5. Tłumaczenie wstępne

καὶ - *i*

μὴ - *nie*

εἰσενέγκης – *wódź, prowadź*

ἡμᾶς - *nas*

εἰς - *na, ku*

πειρασμόν – *rokuszenie, próba*

I.6. Co mówią słowniki?

εἰσενέγκης > εἰσφέρω

– wnosić, przynosić, uiszczać, wpłacać,
wprowadzać, proponować, mianować
(*Abramowiczówna*)

- wnosić, wprowadzać, wlec, ciągnąć, wkładać
do uszu, (gdy ze słowem *πειρασμός* - wieść
kogoś na próbę, wystawiać na próbę,
prowadzić na wypróbowanie) (*Popowski*)

πειρασμόν > πειρασμός

– próba, kuszenie (*Abramowiczówna*)

- próba, wypróbowanie, doświadczenie, kuszenie (do grzechu), pokusa, wystawianie na próbę, doświadczenie (wiarygodności) (*Popowski*)

πειράζω

- próbować, doświadczać, wystawiać na próbę, wypróbowywać, kusić, wieść na pokuszenie (*Abramowiczówna*)

próbować, usiłować, starać się, wystawiać na próbę, poddawać próbie, doświadczać (*Popowski*)

NIE WODŹ NAS...

I.7. Użycie czasownika εἰσφέρω w Biblii (104x) – ST (1)

a) coś zanosić, przynosić, wnosić, sprowadzić:

- jedzenie, wino, szatę, pieniądze, dary, zboże, księgę, stół do domu, arkę do przybytku, wodę do miasta, karki do niewoli

Potem mu zaniemiesz, on zje i w zamian za to udzieli ci przed śmiercią błogosławieństwa. (Rdz 27,10)

Wniósł następnie arkę do przybytku (Wj 40,21)

A obok naprawiali Tekoici; lecz dostojnicy ich nie ugięli swych karków do pracy dla swoich panów. (Ne 3,5)

I.7. Użycie czasownika εἰσφέρω w Biblii – ST (2)

b) kogoś sprowadzić, przyprowadzić

sprowadził trzydzieści żon dla swoich synów. (Sdz 12,9)

Zaprowadziła go żona do domu swego ojca. (Sdz 19,3)

Faraon Neko ... schwycił Joachaza i zaprowadził do Egiptu (2 Krl 23,34)

*Achaza **pochowano** w mieście, ale **nie w** grobach królów judzkich. (2 Krn 28,27)*

*Z początkiem roku Nabuchodonozor posłał po niego i **kazał go uprowadzić** do Babilonu (2 Krn 36,10)*

Król wprowadził mnie do swoich komnat. (Pnp 1,4)

I.7. Użycie czasownika εἰσφέρω w Biblii – NT:

*... niosąc na łożu człowieka, który był sparaliżowany, starali się go **wnieść** i położyć przed Nim. (Łk 5,18)*

*Kiedy was **ciągać** będą **po** synagogach, urządach i władzach, nie martwcie się... (Łk 12,11)*

*jakieś nowe rzeczy **kładziesz** nam **do** głowy.
(Dz 17,20)*

*Nic nie **przynieśliśmy** na ten świat; nic też nie możemy z niego **wynieść**. (1 Tm 6,7)*

I.7. Użycie czas. εἰσφέρω w Biblii – strona bierna
*część krwi z ofiary przebłagalnej **była wniesiona** do
Namiotu Spotkania (Kpł 6,23)*

*Całe zaś srebro i złoto, sprzęty z brązu i z żelaza są
poświęcone dla Pana i pójdą do [**zostaną wniesione**]
skarbcza Pańskiego. (Joz 6,19)*

*Rozkazał więc przywołać [**aby zostali**
przyprowadzeni] tłumaczących sny, wróżbitów,
czarnoksiężników i Chaldejczyków (Dn 2,2)*

*Ciała bowiem tych zwierząt, których krew arcykapłan
wnosi do świątyni [**są wnoszone**] jako ofiarę
przebłagalną, są spalane poza obozem. (Hbr 13,11)*

I.7. Użycie czas. εἰσφέρω w Biblii – wnioski

a) strona czynna

- ktoś sam coś wnosi (Jakub jedzenie ojcu)
- ktoś sam kogoś wnosi (mężczyźni paralityka)
- ktoś kogoś sam przyprowadza (żona męża do ojca)
- ktoś kogoś przyprowadza rękami kogo innego (faraon króla)

b) strona bierna

- istnieje, jest znana - gdyby Jezus chciał powiedzieć: „obyśmy nie byli prowadzeni na pokusę”, to by użył strony biernej, ale nie użył, więc chciał powiedzieć co innego.

I.7. Użycie czas. εἰσφέρω w Biblii – wnioski

c) forma przyzwalająca: *pozwolić, dopuścić* - ἔάω (39x)

– znają Ewangelisti

*Gdyby gospodarz wiedział, o jakiej porze nocy nadejdzie złodziej, na pewno by czuwał i **nie pozwoliłby włamać się do swego domu.***

(Mt 24,43)

*Lecz On je gromił i **nie pozwalał** im mówić, ponieważ wiedziały, że On jest Mesjaszem. (Łk 4,41)*

*Wierny jest Bóg i **nie dozwoli** was kusić ponad to, co potraficie znieść (1 Kor 10,13) οὐκ ἔάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι*

- nie używają ani z εἰσφέρω (*wnosić*), ani z πειρασμός (*pokusa*), ani z πειράζω (*kusić, próbować*)

Gdyby Jezus chciał powiedzieć: „nie dozwól, abyśmy byli kuszeni”, albo „nie dopuść, abyśmy byli prowadzeni na pokusę”, to użyłby innych słów.

NA POKUSZENIE...

I.8. Użycie rzeczownika *πειρασμός* w Biblii (35x) - ST

Pamiętaj o **próbach** ogromnych, które widziały twoje oczy, o znakach i cudach, o mocnej ręce i wyciągniętym ramieniu, którym wyprowadził cię Pan, Bóg twój. Tak samo uczyni Pan, Bóg twój, wszystkim narodom, których ty się lękasz. (Pwt 7,19)

Czyż nie w czasie **próby** Abraham okazał się wierny? I zostało mu to poczytane za sprawiedliwość. (1 Mch 2,52)

Dziecko, jeśli masz zamiar służyć Panu, przygotuj swą duszę na **doświadczenia!** [dosł. na próbę] (Syr 2,1)

Jeżeli chcesz mieć przyjaciela, zdobądź go **po próbie**, a niezbyt szybko mu zaufaj! (Syr, 6,7)

Piec poddaje **próbie** naczynia garncarza, a sprawdzianem człowieka jest jego wypowiedź. (Syr 27,5)

Nie spadnie zło na bojącego się Pana, ale nawet w **doświadczeniu** będzie wybawiony. (Syr 33,1)

I.8. Użycie rzeczownika πειρασμός w Biblii (35x) - Ewangelie
*Czuwajcie i módlcie się, abyście nie ulegli pokusie [dosł.
nie weszli w pokusę] (Mt 26:41; Łk 22,46, por. Łk 22,40)*

ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν

*Gdy diabeł dopełnił całego **kuszenia**, odstąpił od Niego
do czasu. (Łk 4,13)*

*Na skałę pada u tych, którzy gdy usłyszą, z radością
przyjmują słowo, lecz nie mają korzenia: wierzą do
czasu, a w **chwili pokusy** odstępują. (Łk 8,13)*

*[odpowiada: Gdy przyjdzie **ucisk lub prześladowanie**
z powodu słowa, zaraz się załamuje. (Mt 13,21)*

*Wyście wytrwali przy Mnie w **moich przeciwnościach**.
(Łk 22,28)*

I.8. Użycie rzeczownika *πειρασμός* w Biblii (35x) - NT

Jak służyłem Panu z całą pokorą wśród łez i **doświadczeń**, które mnie spotkały z powodu zasadzek Żydów. (Dz 20,19)

Pokusa nie nawiedziła was większa od tej, która zwykła nawiedzać ludzi. Wierny jest Bóg i nie dozwoli was kusić ponad to, co potraficie znieść, lecz **zsyłając pokusę [dosł. w pokusie]**, równocześnie wskaże sposób jej pokonania, abyście mogli przetrwać. (1 Kor 10,13)

mimo **próby**, na jaką moje niedomaganie cielesne was wystawiło, nie wzgardziliście mną ani nie odtrąciliście (Ga 4,14)

Za pełną radość poczytujcie sobie, bracia moi, ilekroć spadają na was różne **doświadczenia**. (Jk 1,2)

Błogosławiony mąż, który oprze się **pokusie**: gdy zostanie poddany próbie, otrzyma wieniec życia, obiecany przez Pana tym, którzy Go miłują. (Jk 1,12)

Wie Pan, jak pobożnych wybawiać z **doświadczenia**, niesprawiedliwych zaś jak zachowywać na ukaranie w dzień sądu (2 P 2,9)

Skoro zachowałeś naukę o mojej cierpliwości, i Ja cię zachowam od **próby**, która ma nadejść na cały obszar zamieszkania, by wypróbować mieszkańców ziemi. (Ap 3,10)

I.9. Użycie *πειράζω* w Biblii (86x) – kusić, doświadczać

a) Bóg to robi

Po tych wydarzeniach Bóg **wystawił** Abrahama **na próbę** (Rdz 22,1)

Pan powiedział do Mojżesza: «[...] Chcę ich także **doświadczyć**, czy pójdą za moimi rozkazami czy też nie. (Wj 16,4)

Mojżesz rzekł do ludu: «Nie bójcie się! Bóg przybył po to, aby was **doświadczyć** i pobudzić do bojaźni przed sobą, żebyście nie grzeszyli». (Wj 20,20)

Pan, Bóg twój, **doświadcza** cię, chcąc poznać, czy miłujesz Pana, Boga swego, z całego swego serca i z całej duszy. (Pwt 13,4)

Doświadcz mnie, Panie, **wystaw mnie na próbę**, wybadaj moje nerki i serce (Ps 26,2)

Po nieznacznym skarceniu dostąpią dóbr wielkich, Bóg ich bowiem **doświadczył** i znalazł ich godnymi siebie. (Mdr 3,5)

I.9. Użycie πειράζω w Biblii (86x) – kusić, doświadczać

b) Robią to Bogu

I klócił się lud z Mojżeszem, mówiąc: «Daj nam wody do picia!»
Mojżesz odpowiedział im: «Czemu klóćcie się ze mną? I **czemu Pana wystawiacie na próbę?**» (Wj 17,2)

Wszyscy, którzy widzieli moją chwałę i znaki, które działałem w Egipcie i na pustyni, a **wystawiali Mnie na próbę** już dziesięciokrotnie i nie słuchali mego głosu (Lb 14,22)

I ponownie Boga **wystawiali na próbę**, gniewali Świętego Izraela. (Ps 78,41)

Daje się bowiem znaleźć tym, co Go **nie wystawiają na próbę**, objawia się takim, którym nie brak wiary w Niego. (Mdr 1,2)

I.9. Użycie *πειράζω* w Biblii (86x) – kusić, doświadczać

c) Ludzie ludziom

Również i królowa Saby, usłyszawszy o rozgłosie Salomona, przybyła, **aby go osobiście wypróbować** przez roztrząsanie trudnych zagadnień. (1 Krl 10,1)

„**Poddaj** sługi twoje dziesięciodniowej **próbie**: niech nam dają jarzyny do jedzenia i wodę do picia.” (Dn 1,12)

Przystąpili do Niego faryzeusze i saduceusze i **wystawiając Go na próbę**, prosili o ukazanie im znaku z nieba. (Mt 16,1)

A mówił to, **wystawiając go na próbę**. Wiedział bowiem, co ma czynić. (J 6,6)

Siebie samych **badajcie**, czy trwacie w wierze; siebie samych doświadczajcie. (2 Kor 13,5)

I.9. Użycie πειράζω w Biblii – kusić, doświadczać

d) diabeł

Wtedy Duch wyprowadził Jezusa na pustynię, aby był **kuszony przez diabła**. (Mt 4,1, por. Mk 1,13; Łk 4,2)

potem znów wróćcie do siebie, aby - wskutek niewstrzeżliwości waszej - **nie kusił was szatan** (1 Kor 7,5)

... posłałem go, aby zbadał wiarę waszą, czy przypadkiem nie zwiódł was **kusiciel**, bo wtedy nasz trud okazałby się daremny. (1 Tes 3,5)

I.9. Użycie πειράζω w Biblii (86x) – kusić, doświadczać e) inne

Kto **doznaje pokusy** (πειραζόμενος), niech nie mówi: «Bóg mnie **kusi**» (πειράζομαι). Bóg bowiem ani **nie podlega pokusie** (ἀπείραστός) do zła, ani też nikogo **nie kusi** (πειράζει). To własna **pożądliwość wystawia każdego na pokusę** (πειράζεται) i nęci.

Następnie **pożądliwość**, gdy pocznie, rodzi grzech, a skoro grzech dojrzeje, przynosi śmierć. (Jk 1,13-15)

Przez to bowiem, co sam wycierpiał **poddany próbie** (πειρασθείς), może przyjść z pomocą tym, którzy **jej podlegają** (πειραζόμενοις) (Hbr 2,18)

Nie takiego bowiem mamy arcykapłana, który by nie mógł współczuć naszym słabościom, lecz **poddanego próbie** pod każdym względem podobnie *jak my* - z wyjątkiem grzechu. (Hbr 4,15)

I.10. Użycie *πειράζω* i *πειρασμός* w Biblii – WNIOSKI

a) czynność tę wykonują

- Bóg wobec ludzi - ludzie wobec Boga
- ludzie wobec ludzi - szatan wobec ludzi i Jezusa

b) czynność ta może oznaczać

- próbę – chcę sprawdzić, czy jest tak jak się uważa (Saba i Salomon)
- wypróbowanie – chcę umocnić (Bóg ludzi)
- pokusę – chcę doprowadzić do upadku (faryzeusze, szatan)
- trudne doświadczenie (choroba Pawła)

I.11. Inne ważne teksty

a) Dawid i spis Izraela

Jeszcze raz Pan zapłonął gniewem przeciw Izraelitom.

Pobudził przeciw nim Dawida, mówiąc: «Idź i policz Izraela i Judę» (2 Sm 24:1) Powstał szatan przeciwko Izraelowi i pobudził Dawida, żeby policzył Izraela. (1 Krn 21,1)

b) Nabuchodonozor

Teraz zaś oddałem wszystkie te ziemie w ręce

Nabuchodonozora, króla babilońskiego, mojego sługi (Jr 27,6)

c) Księga Lamentacji

Wszyscy zdążający drogą przyjrzyjcie się, patrzcie, czy jest boleść podobna do tej, co mnie przytłacza, którą doświadczył mnie Pan, gdy gniewem wybuchnął. (Lm 1,12)

I.11. Inne ważne teksty

d) Hb 1,8-12

⁸ Mówi Pan do szatana: «A zwróciłeś uwagę na sługę mego, Hioba? Bo nie ma na całej ziemi drugiego, kto by tak był prawy, sprawiedliwy, bogoboyny i unikający grzechu jak on».

⁹ Szatan na to do Pana: «Czyż za darmo Hiob czci Boga? ¹⁰ Czyż Ty nie ogrodziłeś zewsząd jego samego, jego domu i całej majątności? Pracy jego rąk pobłogosławiłeś, jego dobytek na ziemi się mnoży. ¹¹ Wyciągnij, proszę, rękę i dotknij jego majątku! Na pewno Ci w twarz będzie złorzeczył». ¹² Rzekł Pan do szatana: «Oto cały majątek jego w twej mocy. Tylko na niego samego nie wyciągaj ręki».

I.11. Inne ważne teksty

e) Łk 22,31-32

Szymonie, Szymonie, oto **szatan domagał się, żeby was przesiać jak pszenicę; ale Ja prosiłem za tobą, żeby nie ustała twoja wiara. Ty ze swej strony utwierdzaj swoich braci»**

f) J 13,27

A po spożyciu kawałka *chleba* wstąpił w niego szatan. Jezus zaś rzekł do niego: «**Co masz uczynić, czyń prędej!**»

g) Mt 26,39

«Ojczy mój, jeśli to możliwe, **niech Mnie ominie ten kielich**. Wszakże nie jak Ja chcę, ale jak Ty *niech się stanie!*»
(Mt 26,39), por. Łk 22,24

I.12. Dodatek - Talmud - traktat "Berachot 60b"

„[...] Bądź wola Twoja, Panie, mój Boże, który kładziesz mnie spać w pokoju. Daj mi udział w Twoim prawie. Kieruj moje nogi do przykazań i nie kieruj ich do przestępstw.

I nie prowadź mnie (ואל תביאני) do grzechu, ani do nieprawości, ani do pokusy (ולא לידי נסיון), ani do hańby.

Niech panuje nade mną skłonność do dobra i niech nie panuje nade mną skłonność do zła.

Wybaw mnie od upadku złego i chorób złych. [...]"

II.

POZIOM WERSJI

i PRZEKŁADÓW

II.1. Inne wersje greckie - identyczne

- *Didache* 8,2 (I/II w.) καὶ μὴ εἰσενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν
- Orygenes (II/III w.), *De oratione*
- *Dzieje Tomasza* (III w.)
- Grzegorz z Nyssy (IV w.), *De oratione*
- Bazyli (IV w.), *Regulae morales; Liturgia*
- Dydym Aleksandryjski (Ślepy) (IV w.), *Commentarii in Job, Contra Manichaeos, Commentarii in Psalmos*
- Cyryl Jerozolimski, *Mystagogiae*
- *Konstytucje apostolskie* (IV w.)
- Efrem Syryjski (IV w.), *Sermo ad renuntiantes*
- Jan Chryzostom (IV/V w.), *In Matthaeum; Expositiones in Psalmos*

II.2. Inne wersje greckie - nieidentyczne

a) **Marcjon (+160) – do Łk 11,4**

μή ἀφῆς ἡμᾶς εἰσενεχθῆναι εἰς πειρασμόν

- *nie pozwól, abyśmy byli prowadzeni na pokusę*

(B.M. Metzger, *A Textual Commentary On The Greek New Testament*, Stuttgart 2002, wyd. 4, s. 132)

b) **Św. Dionizy Wielki (Aleksandryjski) (+264)**

μή ἐάσης ἡμᾶς ἐμπεσεῖν εἰς πειρασμόν (PG 10.1601)

- *nie pozwól nam upaść w pokusę*

II.2. Inne wersje greckie - nieidentyczne

c) Orygenes (+254)

(De oratione 29.9; GCS 2.385).

- „Modlimy się, abyśmy zostali uwolnieni od pokusy nie w tym sensie, żebyśmy nie byli kuszeni (co jest niemożliwe na tej ziemi), ale jeśli kuszeni, abyśmy nie ulegli. [...] Kto wchodzi w pokusę, jest zwyciężony. A więc jest absurdem uważać, że to Bóg go wprowadza w pokusę, bo to by oznaczało, że chce jego porażki.”

- *wejść w pokusę = upaść, dać się złapać w sieci*

II.2. Przekłady łacińskie

a) Wulgata

et ne inducas nos in temptationem (Mt 6,13)

et ne nos inducas in temptationem (Łk 11,4)

b) Hieronim (+420), *In Ezekielem 14.48.16*

ne inducas nos in temptationem, quam ferre non possumus
(- dodaje „[pokusę],której nie możemy znieść”)

c) *Vetus Latina*

- niektóre kodeksy „nie pozwól nas prowadzić na pokusę”

- *Codex Bobiensis (IV/V w.)*

ne passus fueris induci nos in temptationem

- *Codex Colbertinus (XII/XIII w.)*

ne passus nos fueris induci in temptationem

II.2. Przekłady łacińskie

d) Tertulian (+220), *De oratione* 8.1

ne nos inducas in temptationem

- wyjaśnienie: ne nos patiaris induci ab eo utique qui temptat:
„nie pozwól, byśmy byli prowadzeni do pokusy przez tego, który kusi” (podobnie w Adv. Marcionem 4.26.5)

e) Cyprian (+258), *De oratione Dominica* 25

ne patiaris nos induci in temptationem

f) Hilary z Piotiers (+368), *Tract. in Ps. 118, 15*

non derelinquas nos in temptatione, quam sufferre non possumus – „nie opuszczaj nas w pokusie, której nie możemy sprostać”

g) Ambroży (+397), *De sacramentis* 5.4.29

ne patiaris nos induci in temptationem

- z dodatkiem: „quam ferre non possumus”

II.3. Przekłady współczesne

וְאַל-תְּבִיאֵנוּ לַיְדֵי נִסְיוֹן (Delitzsch)

וְאַל-תְּבִיאֵנוּ לַיְדֵי מִסָּה (Salkinson-Ginsburg)

- *nie prowadź nas na pokusę/próbę*

non c'indurre in tentazione (IEP)

non ci indurre in tentazione (CEI74)

non abbandonarci alla tentazione (CEI2008)

- *nie opuszczaj nas w pokusie*

non esporci alla tentazione (LND)

führe uns nicht in Versuchung (EIN = LUT= ZUR)

II.3. Przekłady współczesne

do not bring us to the time of trial (NRS)

do not put us to the test (NJB)

lead us not into temptation (NIV)

do not subject us to the final test (NAB)

ne nous conduis pas dans la tentation (TOB)

ne nous soumetts pas à la tentation (FBJ)

- *nie poddawaj nas pokusie (tak też: Ojczy nasz)*

ne nous laisse pas entrer en tentation

- *nie pozwól nam wejść w pokusę (nowe w liturgii)*

II.3. Przekłady współczesne

nie dopuść, abyśmy ulegli pokusie

(BT od 1969 r, NT, wyd. 2; Liturgia Słowa od adwent 2015 r.)

i nie dopuszczaj nas do pokusy (BPaulistów)

i nie dozwól nam ulec pokusie (BPoznańska)

i nie poddawaj nas pokusie (BWP Romaniuka)

i nie wódź nas na pokuszenie (Kowalski, Gryglewicz, BW, Mszał, Pacierz, Różaniec)

III.

POZIOM

INTERPRETACJI

Tertulian (+240), *O modlitwie 8,1-3.5-6* (wg: *Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy*, 5, s. 120. Za: *Ojcowie Kościoła Komentują Biblię. Ia. Ewangelia wg św. Mateusza*, tłum. T. Kołosowski, wyd. Apostolicum, Ząbki 2011, s. 149]

Aby tak łatwa do zrozumienia modlitwa była pełna, dodane jest jeszcze, że winniśmy prosić nie tylko o odpuszczenie grzechów, lecz także o ich całkowite odwrócenie: „I nie dopuść, abyśmy ulegli pokusie”, to znaczy spraw, abyśmy nie zostali uwiedzeni, oczywiście przez tego, który kusi. **Nonsensem jest zatem pogląd, że Pan doświadcza, bo nie zna czyjejś wiary, lub że cieszy się czymś upadkiem.** Słabość i złośliwość jest czymś szatańskim. Bo i Abraham otrzymał rozkaz złożenia w ofierze syna nie dla wypróbowania wiary, lecz dla jej pokazania. Bóg posłużył się nim jako przykładem dla swego przykazania, że nie wolno kochać bardziej dzieci niż Jego samego [...]. Ponadto Apostołowie popadli w pokusę opuszczenia Pana, zmożeni bardziej przez sen niż przez modlitwę. Odpowiada temu zakończenie, w którym nam wyjaśnia, co znaczą słowa: „Nie dopuść, abyśmy ulegli pokusie”. Znaczą mianowicie: „Ale nas zachowaj od złego”.

Cyprian (+258), *O modlitwie Pańskiej*, Kraków 2016

(http://www.ultramontes.pl/cyprian_o_modlitwie_panskiej.pdf)

XXV. Nieprzyjaciel niczego nie może przeciwko nam zdziałać, jeśli Bóg na to poprzednio nie zezwoli. Dodawać nam jeszcze Pan każe następującą prośbę: I nie wwódź nas na pokuszenie. Z tej zaś prośby okazuje się, że nieprzyjaciel zbawienia niczego przeciw nam dokazać nie zdoła, jeśli mu Bóg na to uprzednio nie pozwoli. I otóż ta myśl powinna nas zachęcić, abyśmy bojaźń naszą, uległość i sumiennność na Bogu oparli, pamiętając na to, iż szatan nic przez pokusy nie wymoże na nas, jeśli mu władza stamtąd udzieloną nie będzie [...]

XXVI. **Bóg szatanowi udziela władzy nad nami dla ukarania lub uwielbienia naszego.** Prócz tego prośba ta przypomina nam nieudolność naszą. Tę zaś władzę nad nami otrzymuje szatan, albo na ukaranie grzechów naszych, albo na większe uwielbienie i wypróbowanie nasze, jak to widzimy na przykładzie Joba [...]

Kiedy więc modlimy się, abyśmy nie popadli w pokuszenie, przypominać sobie mamy nieudolność i słabość naszą, aby nikt nie chełpił się, ani pychą lub zarozumiałością się nie unosił, ani wreszcie nie przypisywał sobie samemu chwały wyznawstwa lub męczeństwa, skoro Pan sam do pokory nas zachęca mówiąc: Czuwajcie a módlcie się, byście nie weszli w pokuszenie.

Cyryl Jerozolimski [+386], *Katecheza mistagogiczna*, V, 17.18; PG 33,1117-1124 [tłum. W. Kania]

17. Czy każe nam Pan prosić, abyśmy w ogóle nie byli kuszeni? Cóż więc znaczą gdzie indziej wypowiedziane słowa: „Mąż niekuszony nie jest wypróbowanym mężem?” (Syr 34,9) i znów „Poczytajcie to sobie za radość, bracia moi,, gdy różne doświadczenia na was spadają” (Jk 1,2). **Pokusa podobna jest do głębokiej i trudnej do przejścia wody. Ci, którzy nie upadają w pokusie, są jakby wyborowymi pływakami, nie dającymi się porwać; ci zaś którzy takimi nie są, wchodzą w nie i toną. Tak było np. z Judaszem, którzy wszedł w pokusę chciwości i utonął uduszony na ciele i duszy. Piotr natomiast wszedł w pokusę zaprzaństwa, a jednak nie utonął. Popłynął dzielnie i z pokusy się uwolnił. [...]**

18. Gdyby słowa „nie wódź nas na pokuszenie”, oznaczały wolność od wszelkich pokus, nie byłoby dodane „ale nas zbaw ode złego”.

Św. Grzegorz z Nysy [+394], *Pięć homilii o modlitwie Pańskiej. Homilia 5;*
PG 44,1120-1193 [tłum. W. Kania]

Do czego jednak wzywa podana nam w modlitwie nauka? Abyśmy byli wolni od wszystkiego, co światowe, jak to na innym miejscu mówi Pan: „Cały świat pogrążony jest w mocy złego” (1 J 5,19). Kto zatem pragnie być wolny od złego, ten musi unikać świata. Bo pokusy nie zdołałyby porwać duszy w niewolę, gdyby nie trzymały dla chciwych czynów świata jakby przynęty na haczyku. Lepiej tę myśl oddają jeszcze inne porównania. Straszny jest szum morza, ale nie dla tych, którzy od niego daleko mieszkają; ogień pochłania wszystko, ale tylko to, co mu się nawinie. **Szaleje wojna, ale tylko dla tych, którzy biorą w niej udział. Jak chcący uniknąć okropności wojny starają się w niej nie uczestniczyć, i jak lękający się ognia nie zbliżają się do niego, a bojący się morza nie żeglują po nim, tak też każdy kto się lęka tyranii zła, winien błagać i wołać, aby nie był na niewystawiony.** Skoro słowo Boże powiada, że świat pogrążony jest w mocy złego, a sprawy świata dają okazję do pokus, musi każdy kto pragnie uchronić się od złego, błagać również o to, by był wolny od pokus. Nie połknie haczyka, kto nie szuka przynęty.

Św. Ambroży (+397), *O sakramentach*, V,18-30; VI,24

- zna następującą treść modlitwy:

*i nie wódź nas na pokuszenie, którego nie potrafimy
przezwyciężyć, ale nas zbaw ode złego*

- tłumaczy:

„I nie wystawiaj nas na próbę, której nie potrafimy sprostać”. Zauważ, że mówi: „której nie potrafimy sprostać”. **Nie mówi: nie wystawiaj nas na próbę, ale – jak zapaśnik – chce takiej próby, której człowiek może sprostać, aby być uwolnionym od złego, czyli od Nieprzyjaciela i od grzechu”.**

Św. Jan Chryzostom (+431), *Homilia na słowa „Jeśli możliwe, Ojczy, oddal ode mnie ten kielich”*, PG 51, 38-39
(tłum. K. Bielawski)

„Nie wprowadzaj nas w pokusę”, to znaczy w niebezpieczeństwo, w zasadzkę. Skoro więc nakazał modlić się słowami „Nie wprowadzaj nas w pokusę”, to tego samego uczy przez swe własne postępowanie, gdy mówi: „Ojczy, jeśli możliwe, niech mnie ominie ten kielich”. **Tymi słowami poucza wszystkich świętych, aby nie ściągali na siebie niebezpieczeństwa, aby się nie narażali, aby wrogom stawiali czoła i okazywali całe swoje męstwo, sami jednak nie wybiegając im naprzeciw nie rzucając się niejako pierwsi w wir walki. Dlaczego tak? Bez wątpienia dlatego, aby nauczyć ich pokory i uwolnić od zarzutu próżnej chwały.**

Teodor z Mospwestii (+428), *Katecheza XI. O modlitwie Pańskiej*,
- tekst A. Mingana, *Woodbrooke Studies* 6 (1933) 124-142; tłum. W. Kania

Przede wszystkim prośmy Boga, aby nie dosięgła nas pokusa, a jeśli nas najdzie, byśmy ją dzielnie zwyciężyli i by wnet ustąpiła. Bo nie jest tajemnicą, że liczne utrapienia w różny sposób mącą nasze serca. Nawet cielesne cierpienie, gdy się przedłuża i powiększa, wprawia dotkniętych nim w wielki zamęt, Również cielesne żądze, choćbyśmy ich nie chcieli, prowadzą do zaniedbania obowiązków. Piękne oblicza, niespodziewanie ujrane, budzą pożądliwości. I inne rzeczy przychodzą, choćbyśmy o nich nie myśleli; nasza wola i upodobanie nawet w dobrem, choćbyśmy nie chcieli, siłą pchają nas do złego. Nadto złe zamiary, prące do złego bunty, wystarczą do porzucenia tego, co się nam podobało, nawet takiemu, który poważnie przykładał się do cnoty.

Św. Augustyn (+430), *O kazaniu Pana na Górze*. Księga II, 4.15b 11.38

9.30 „I nie dopuść, abyśmy ulegli pokusie!”. Niektóre kodeksy mają słowo „wprowadzaj”, co jak sądzę, znaczy to samo. Obydwa zostały przetłumaczone z jednego greckiego: εἰσενέγκης . A wielu na modlitwie mówi tak: „Nie pozwalaj, abyśmy zostali wciągnięci w pokusę”, jakby wyjaśniając sobie słowo „wprowadzaj”. **Bóg bowiem nie wprowadza nikogo w pokusę sam przez się, ale jedynie zezwala, by ktoś został wprowadzony [...]** Natomiast co innego znaczy być wprowadzonym w pokusę, a co innego być kuszonym. **Bez pokusy bowiem nikt nie może doświadczyć samego siebie, jak napisano: „Kto nie doznał pokusy, cóż wie?” (Syr 34,11) [...]**

9.32. **Nie prosimy więc tu, abyśmy nie byli kuszeni, lecz abyśmy nie wpadali w pokusę. Podobnie jak ktoś, kto musi być przez ogień doświadczony, niech nie prosi, aby go ogień nie dotknął, ale aby go ogień nie spalił.** Piec wystawia na próbę naczynia garncarza, a sprawdzianem człowieka jest jego wypowiedź. Tak Józef Egipski był kuszony powabami lubieżności, ale nie uległ pokusie. Również Zuzanna była kuszona, ale nie pozwoliła się wprowadzić w pokusę, czy jej ulec, i wielu innych ludzi obojga płci, a szczególnie Job.

Jan Kasjan (+435), *Rozmowa IX. O modlitwie*

(tekst: JEAN Cassien. Conférences VIII-XVII, ed. E. Pichery, SCh 54, Paris 1958+, tłum. K. Bielawski)

XXIII. 1. Dalej następują słowa: i nie wprowadzaj nas w pokusę, rodzi się stąd niemały problem. Jeśli się bowiem modlimy o to, aby nie dozwolono nas kusić, to w jaki sposób wypróbowana zostanie cnota wytrwałości, stosownie do słów: „Mąż, który nie był kuszony nie jest wypróbowany” (Syr 34,11) oraz: „Błogosławiony mąż, który wytrwa w pokusie” (Jk 1,12) a zatem słowa: **„i nie wprowadzaj nas w pokusę” nie oznaczają: „nie pozwól nas kiedykolwiek kusić”, ale: „nie pozwól, abyśmy, trwając w pokusie, zostali pokonani”.**

2. Kuszony bowiem był Hiob. ale nie został wprowadzony w pokusę. Nie przypisał bowiem Bogu głupoty ani nie poszedł za wolą kusiciela, złorzecząc niegodziwymi ustami . **Kuszony był Abraham, kuszony był Józef, ale żaden z nich nie został wprowadzony w pokusę, ponieważ żaden nie dał przyzwolenia kusicielowi.**

Św. Chromacjusz z Akwilei (+408), *Homilia 14*

„I nie wprowadzaj nas w pokusę”.

Nie modlimy się bowiem tak po to, abyśmy mogli daleko odrzucić pokusę, o której wiemy, iż jest pożyteczna, jak mówi święty Dawid: „Doświadcz mnie Panie, wystaw mnie na próbę”, skoro wiemy, że także święty Abraham osiągnął chwałę doskonałej wiary przez pokusę i wyczytaliśmy, że również błogosławiony Apostoł został wydany pokusom dla swego postępu w wierze. [...]

A więc modlimy się nie o to, byśmy w ogóle nie doznawali pokus, ale byśmy nie byli wydawani pokusie ponad możliwości mocy naszej wiary. [...] Upraszam, aby oddalił od nas pokusę, ale nie taką, która może być dla nas pożyteczna, lecz tę, która przekracza granice naszej słabości i grozi zburzeniem naszej wiary.

Tomasz z Akwinu (1274), *Wykład pacierza*

82. Lecz czy to nie Bóg prowadzi nas do złego, skoro mówimy „I nie wódź nas na pokuszenie”? **Twierdzimy, że o Bogu można powiedzieć, że prowadzi do zła, przyzwalając na nie, jeśli z powodu licznych grzechów zabiera człowiekowi swoją łaskę, a po jej zabraniu człowiek popada w grzech. I dlatego śpiewamy w Psalmie: „Gdy ustanie siła moja, nie opuszczaj mnie” (71 [70],9).**

Katechizm Kościoła Katolickiego (VI. "Nie wódź nas na pokuszenie,,)

2846 Prosimy naszego Ojca, by nas nie "wodził na pokuszenie". Pojęcie greckie, które występuje w tym miejscu, jest bardzo trudne do przetłumaczenia. Ma ono wiele znaczeń: "abyśmy nie ulegli pokusie" , "nie pozwól, byśmy doznali pokusy". [...]

Prosimy Go, by nie pozwolił nam wejść na drogę, która prowadzi do grzechu.

2847 Duch Święty pozwala nam *rozdzielić* między próbą, konieczną do wzrostu człowieka wewnętrznego ze względu na "wypróbowaną cnotę" (Rz 5, 3-5), a pokusą, która prowadzi do grzechu i śmierci. Musimy także rozdzielić między "być kuszonym" a "przyzwolić" na pokusę. [...]

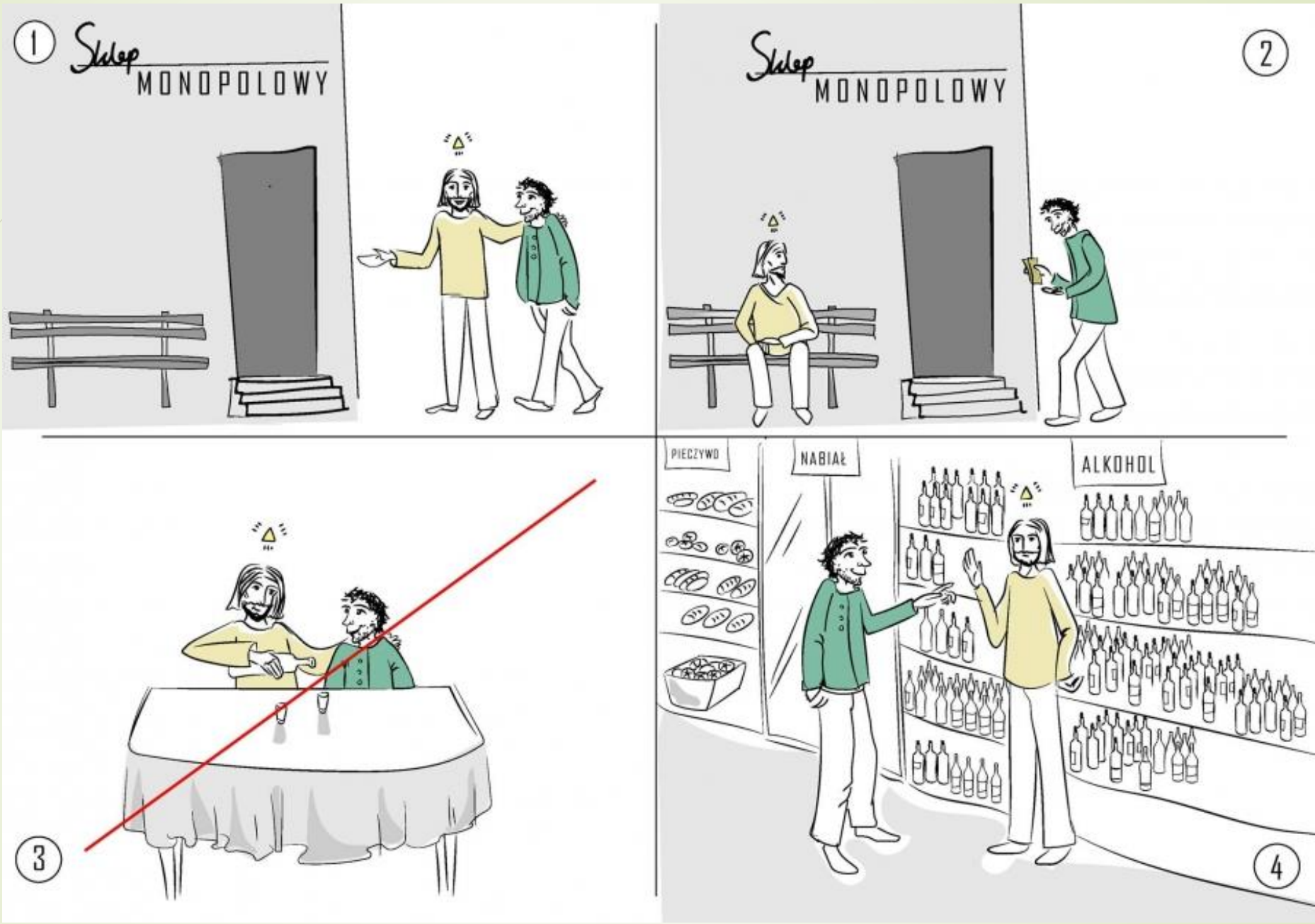
Bóg nie ma zamiaru zmuszać do dobra, gdyż chce mieć do czynienia z istotami wolnymi... W pewnym sensie kuszenie ma coś z dobra. Nikt - poza Bogiem - nie wie, co nasza dusza otrzymała od Boga, nawet my sami tego nie wiemy. Kuszenie to ukazuje, byśmy w końcu poznali samych siebie i dzięki temu pokazali swoją nędzę oraz składali dziękczynienie za dobra, jakie kuszenie nam ukazało.

Benedykt XVI, *Jezus z Nazaretu. Od Chrztu w Jordanie do Przemienienia*, Kraków 2011, wyd. M, s. 147-150.

Księga Hioba może nam też pomóc w odróżnianiu doświadczenia od pokusy. **Ażeby osiągnąć dojrzałość, ażeby miejsce powierzchownej pobożności mogło zająć głębokie zjednoczenie z Bogiem, człowiek musi przejść przez doświadczenia. Jak sok z winogron, by się stać szlachetnym winem, musi przejść proces fermentacji, tak też człowiek potrzebuje oczyszczenia i transformacji.** Bywa to niebezpieczne dla niego, może nawet ponieść porażkę, są to jednak drogi, które trzeba przejść, by dojść do siebie samego i do Boga. [...]

Benedykt XVI , cd.

„Teraz możemy już tę szóstą prośbę Ojciec nasz wyjaśnić w sposób nieco bardziej konkretny. Gdy ją odmawiamy, mówimy Bogu: „Wiem, że potrzebne mi są doświadczenia, ażeby czysta się stała moja najgłębsza istota. Jeśli te doświadczenia pozostają w Twoich rękach, jeśli – jak to było w przypadku Hioba – pozostawiasz złu trochę wolnej drogi, to pamiętaj, proszę, o moich ograniczonych możliwościach. Nie licz za bardzo na mnie. Nie przesuwaj zbyt daleko granic, w których mogę doznawać pokus, i bądź w pobliżu z Twoją opiekuńczą ręką, gdy moja miara zaczyna już dobiegać końca”.

Wnioski

1. **Tłumaczenie „Nie wódź nas na pokuszenie” jest poprawne** i oddaje sens tekstu greckiego. Tak jak poprawne jest tłumaczenie „bracia Jezusa”, choć ich Jezus nie miał albo „Kto nie ma w nienawiści ojca lub matki nie jest mnie godzien” chociaż Jezus nie wzywa do nienawiści.
2. **Można by się zastanowić, czy nie uwspółcześnić tłumaczenia** na „Nie wystawiaj nas na próbę”, albo „Nie poddawaj nas próbie”. Trzeba jednak pamiętać, że **nie ma pokusy, która nie byłaby próbą, ani próby, która nie mogłaby stać się pokusą. Pokusa nie jest sama w sobie zła. Istniała ona przed diabłem. Inaczej anioł nie mógł być stać się diabłem. Pokusa bowiem jest możliwością popełnienia zła wynikającą z istnienia wolnej woli, którą mają tylko aniołowie i ludzie.**
3. **Problemy z rozumieniem słów Jezusa istniały większe lub mniejsze od wieków.** Generalnie jednak nie zmieniano słów Jezusa, tylko je wyjaśniano w komentarzach.
4. **Nigdy nie rozumiano modlitwy w ten sposób, że to Bóg nas prowadzi do upadku, zła i grzechu [rys. 3]**

Wnioski (2)

5. Problemem nie jest tłumaczenie, tylko interpretacja.

Tradycja wypracowała trzy zasadnicze kierunki:

a) nie prowadź nas na doświadczenie (jak Abrahama czy Hioba), które może stać się pokusą . To modlitwa w duchu Jezusa: „Ojcze, oddal ode mnie ten kielich”. To modlitwa o to, żebym nie miała chorego dziecka, bo jak mnie wystawisz na taką próbę, to zrodzi się pokusa, by je usunąć i może to doprowadzić do grzechu. To wiara w to, że od Boga zależą wielkie doświadczenia. [rys. 1]

b) nie pozwól, żebyśmy byli prowadzeni na pokusę – diabeł prowadzi do pokusy, a Bóg tylko pozwala. Jezus mówi „nie wódź” zamiast „nie pozwól wodzić”, bo taki był wtedy sposób mówienia, ale sens jest taki, że modlimy się, by Bóg nie pozwolił diabłu na kuszenie nas. A pozwala np. wtedy, kiedy nas opuszcza. Prosimy więc, by tego nie robił. Prosimy, by wąż nas nie kusił, gdy będziemy blisko drzewa. To wiara w to, że to Bóg decyduje, ile diabeł może nas kusić. [rys. 2]

c) nie dopuść, abyśmy ulegli pokusie – to prośba o to, że jak już diabeł kusi, byśmy nie ulegli pokusie [rys. 4]

Wnioski (3)

6. Każdy z interpretacji ma dobre i złe strony. Te złe to:

- „Nie wódź na nas pokuszenie” – sugeruje, że Bóg bierze czynny udział w złym.
- „Nie dopuść, abyśmy byli kuszeni” – sugeruje, że Bóg współdziała z szatanem ustalając miarę kuszenia.
- „Nie dopuść, abyśmy ulegli pokusie” – zawęża modlitwę tylko do pokus, eliminując z niej prośbę o zachowania od ciężkich życiowych próba i nieszczęść.

7. „**Nie dopuszczaj do nas pokusy**” czy „**Nie dopuść, abyśmy ulegli pokusie**” **nie są tłumaczeniami tylko interpretacjami.** Jednak interpretacjami dopuszczalnymi, tzn. nie wypaczającymi zasadniczego sensu oryginalnego zdania.

8. **Propozycja papieża nie jest nowa. Dlatego nie można oburzać się na niego.** W tym kierunku myślał już Orygenes. Tak przetłumaczyła Biblia Tysiąclecia już w 1969 r.. Taką logikę stosują prawdopodobnie sami Ewangeliści. Łukasz podaje: *Jeśli ktoś przychodzi do Mnie, a nie ma w nienawiści swego ojca i matki, żony i dzieci, braci i sióstr, nadto i siebie samego, nie może być moim uczniem.* (Łk 14,26) ale Mateusz inaczej: *Kto kocha ojca lub matkę **bardziej niż** Mnie, nie jest Mnie godzien. I kto kocha syna lub córkę **bardziej niż** Mnie, nie jest Mnie godzien.* (Mt 10,37)

Wnioski (4)

9. Różnica między pokusą, próbą a doświadczeniem jest tylko intencjonalna i mówi więcej o tych, którzy stoją za przyczyną danej rzeczywistości niż o tych, którzy tej rzeczywistości doświadczają.

Np. chłopak chce ze mną zgrzeszyć, przychodzi i rozpoczyna czynności wstępne:

a) To co się dzieje jest pokusą w oczach diabła (bo chce bym upadła) i w oczach chłopaka (chce jak diabeł, ale o tym pewno nie wie),

b) To co się dzieje jest próbą w oczach Boga, na którą dopuszcza ze względu na: wolność człowieka lub ze względu na swoją wolę (chce mnie czegoś nauczyć),

c) To ode mnie zależy czy na to co się dzieje popatrzę oczyma Bożymi (to próba, więc może mnie ona wzmocnić) czy oczami złego (to pokusa, więc zacznę panikować albo widzieć w chłopaku diabła). Najgorzej jak zrozumieć to jako okazję (a więc nie myśląc w kategoriach ani próby ani pokusy, ulegnę i wcale nie będę się modliła słowami „Nie wódź mnie na pokuszenie” czy „Nie dopuść, abym uległa pokusie”.

Ostatecznie nieważne czy to Bóg wystawia na próbę czy diabeł kusi, bo i tak:

a) Jest to doświadczenie, które może mnie pogrążyć albo wzmocnić.

b) Nigdy nie jest ono ponad moje siły (więc nie muszę upaść).

c) Koncentracja musi iść w kierunku „jak wygrać?” a nie „kto za tym stoi?”

Wnioski (5)

10. Wydaje mi się, że jestem za „nie wódź nas na pokuszenie” (względnie „nie wystawiaj nas na próbę”), **bo to modlitwa, w której widzę wszystkie te myśli:**

- a) Proszę, by Bóg nie wystawiał nas na ciężką próbę choroby czy kalectwa, chociaż znam takich, co dziękują Bogu za raka.
- b) Proszę, by Bóg nie dopuszczał do mnie ciężkich prób wojny czy innego nieszczęścia, które ktoś na nas zamierza.
- c) Proszę, by Bóg był przy mnie, kiedy kusi mnie diabeł, kuszą ludzie lub kiedy sam siebie kuszę. Bo kiedy On będzie przy mnie, nie pozwoli, bym przechodził pokusy ponad moje siły.
- d) Proszę, bym nie upadł, to znaczy nie zgrzeszył. By czy to doświadczenie trudne, czy pokusa banalna nie popchały mnie w ręce złego.
- e) Zostawiając prośbę sugerującą, że to Bóg jest pierwszą przyczyną wszystkiego, wyznaję wiarę, że nawet w pokusie chcę myśleć przede wszystkim Nim, o tym, co robi i może robić mój Ojciec a nie o tym, co robi diabeł (kusi), albo o tym, co mogę zrobić ja (ulec pokusie).

Piotr szedł po falach jeziora, choć było to przeciwko prawu ciężenia, szedł, bo patrzył w oczy Chrystusa. Gdy zwątpił, gdy stracił z Mistrzem osobisty kontakt, zaczął tonąć...
(JP II, Poznań, 3.06.1997)

Warto przeczytać - Bibliografia

Modlitwa Pańska. Komentarze Łacińskich Ojców Kościoła (red. K. Bielawski), Kraków 1995.

Modlitwa Pańska. Komentarze Greckich Ojców Kościoła IV-V w. (red. K. Bielawski), Kraków 2004.

Modlitwa Pańska. Komentarze średniowieczne (red. K. Bielawski), Kraków 2004.

T. Żychiewicz, „I nie wódź nas na pokuszenie”, *Tygodnik Powszechny*, 22.02.1970.

A. Jankowski, „W sprawie przekładu *Ojcze nasz*”, *Tygodnik Powszechny*, 15.03.1970.

T. Żychiewicz, „Co nieco obrony”, *Tygodnik Powszechny*, 15.03.1970.

(pr. zbior.), „Spór o przekład *Ojcze nasz*”, *Tygodnik Powszechny*, 3.05.1970.

A.-M. Carré, *Ojcze nasz. Modlitwa Chrystusa i chrześcijan*, Warszawa 1975.

J. Drozd, *Ojcze nasz: Modlitwa Pańska według współczesnej egzegezy*, Katowice 1983.

M. Bednarz, *Ojcze nasz*, Tarnów 1999.

H.J. Kaczmarzski, *Nieznany tekst wybitnego biblisty polskiego na temat Modlitwy Pańskiej*, STV 31/2 (2001) 177-193.

R. Guardini, *Modlitwa Pańska*, Kraków 2003.

B. Pylak, *Modlitwa Pańska „Ojcze nasz” jako synteza modlitwy chrześcijańskiej duchowości*, Lublin 2009

M. Rucki, *Modlitwa Pańska w kontekście mentalności żydowskich adresatów Ewangelii Mateusza*, Wrocław 2014.

H. Schürmann, *Das Gebet des Herrn als Schlüssel zum Verstehen Jesu*, Leipzig 1981, wyd. 6.

C. Fabro, *Commento al Pater noster* (Pontificia Academia di San Tommaso d'Aquino), Città del Vaticano 2002.

J.A. Fitzmyer, „And Lead us not into Temptation”, *Biblica* 84/2 (2003) 259-273.

W. Węgrzyniak, „Jeszcze raz o *Nie wódź nas na pokuszenie*” [7.03.2017]

<http://www.wegrzyniak.com/2123-jeszcze-raz-o-nie-wodz-nas-na-pokuszenie>

W. Węgrzyniak, „Najprościej o *Nie wódź nas na pokuszenie*”, [14.12.2017]

<http://www.wegrzyniak.com/2253-najprosciej-o-nie-wodz-nas-na-pokuszenie>